

Studiedag 19-03-2012 : Hoofd, schouders, knie en teen... Waar zit het puntje van mijn neus? WAIMH-Vlaanderen

1) Inleiding, verwelkoming Saskia Desmedt

2) Nicole Vliegen

Het eerste zelf is een lichaams-zelf : over vroege lichamelijke als basis voor emotionele en relationele ontwikkeling

Psyche en soma als eenheid beschouwen, is niet vanzelfsprekend. Er is een complex samenspel van lichaam en geest, gekleurd door gezins- en culturele context. Bijvoorbeeld is in een concentratiekamp in je blootje gezet worden, lichamenlijk of psychisch? Is een knuffel op moment dat je verdriet hebt, lichamenlijk of psychisch?

-Biologische uitrusting van de baby : 'soma came first', aldus Winnicott

Elke baby die a term geboren is, heeft een aantrekkelijk lijfje. Huilen, lachen : alles spreekt aan, baby trekt zorgfiguren naar zich toe. De baby reageert op allerhande prikkels. De baby kan zijn blik richten en afwenden ; zijn biologie is voorgeprogrammeerd om in relatie te zijn.

-De eerste ervaringen zijn ervaringen rondom het lichaam.

De baby ervaart hoe drinken aan moeders borst samengaat met fijne ervaring van vastgehouden, gevoed wordt. Wel ervaart de baby het indien moeder slechts weinig haar aandacht kan richten op hem

=>De eerste ervaringen zijn lichamenlijk. Bijvoorbeeld drinken aan moeders borst. Lichamenlijke ervaringen gaan zich aaneen rijgen tot een gehele ervaring. De baby gaat stilaan zijn lijf ervaren als zijn eigen lijf. Elke vroege uitwisseling met zorgfiguren verloopt via de somatische weg : proeven, ruiken, voelen en dergelijke : de omgeving komt binnen via zintuiglijke ervaringen

Ter illustratie : Film Babies, Thomas Balmes. 4 baby's uit verschillende culturen : Namibie, Mongolie, Tokyo, San Francisco. Diverse lichamenlijke ervaringen samenhangend met cultuur.

-De vroege zelfontwikkeling luistert nauw naar het lichaam.

Daniel Stern : *'ontluikend zelfgevoel' : 0-2 maanden : Kleine ervaringen worden geïntegreerd. De vormgeving hiervan is afhankelijk van omgevingsfactoren.

* Kernzelfgevoel : 2-7 maanden : losse ervaringen worden aan elkaar geweven, door herhaling van woorden, aanrakingen, ... : voorspelbaarheid, erkenning ontstaat. Going on being ontstaat. Er is plezier in herhaling en dan plots de aanwezigheid van nieuwe zaken. Het repetitieve zorgt ervoor dat basisvarianten gedistilleerd kunnen worden in ervaringen : meesterschap, coherentie, affectiviteit en continuïteit

-Ontwikkeling : gestuwd van binnenuit en van buitenaf.

Lichamelijke rijping en motorische ontwikkeling stuwen de ontwikkeling. Kunnen weg kruipen zet de separatie in gang. Zorgfiguren kunnen hun kind helpen in zijn lijfje te gaan wonen. Ouders bieden taal aan als verbindend en betekenisgevend. Ouders bieden continuïteit en variatie in het ervaringsaanbod; kind wordt toegesproken als persoon met wensen, verlangens en dergelijke

-reflectief functioneren, mentaliseren.

Spreeken heeft een belangrijke containende functie, het geeft zin en betekenis. In de hulpverlening is het belangrijk van erg gericht te zijn op hoe ouders spreken tegen hun kind. Het is belangrijk te bekijken of de ouders hun kindje als een wezentje apart beschouwen.

-impliciete versus expliciete processen.

Expliciete kennis is dat wat we aan bewuste ervaringen in ons dragen, wat beschikbaar is voor reflectie <-> impliciete kennis komt tot uiting in ons handelen, we zijn ons niet direct bewust van die kennis.

-parental embodied mentalisation

=ouderlijke capaciteit om mentale toestand van baby te begrijpen en de eigen kinestetische patronen hieraan aan te passen. Interactie gaat over de intensiteit van huidcontact, de hardheid van de spierspanning en dergelijke, maar de essentie betreft hoe dit alles ervaren wordt. Ouders wiens mentalisatiemogelijkheden onder druk staan, erkennen en reageren te weinig op de signalen van het kind

-mijn lijfje stilaan als bewoonbaar ervaren : body functioning versus body experiences.

Het lijf functie neert maar er wordt ook 'ervaren'. Het gevoel van embodied self, alle mentale processen zijn hierin gegrond.

-Het spreekt niet vanzelf dat je huid bewoonbaar wordt. Winnicott, 1988.

Het vraagt wat om het huis dat van de baby is, aan zichzelf toe te eigenen. Bijvoorbeeld prematuur geboren kinderen hebben soms veel meer nood aan aanraking om hun lijfje tot het huis kunnen maken waarin ze kunnen wonen

3)Dr G Loots : Sherborne bewegingspedagogiek

Algemeen gezegd betreft het het gezamenlijk bezig zijn met elkaar in het hier en nu. In Sherbornesessies met ouders en kinderen : centraal staat het elkaar spelenderwijs leren kennen.

Ter illustratie : Videofragment. Sherborne sessie in school buitengewoon onderwijs.

Contactimprovisatie : twee dansers staan met voorhoofd tegen elkaar, ze nemen stilaan al bewegend de ruimte in, maar mogen het lichamelijke contact niet verbreken. Het gaat om het aanwezig zijn,

open en nieuwsgierig zijn. Centraal in Sherborne sessies staan : Lichaamsbeheersing, relatie en communicatieve vaardigheden, vertrouwen in het zelf en de ander, en creativiteit . Het ervaren van bewegen, is belangrijker dan bewegen zelf. Het lichamenlijk bewustzijn als basis voor zelfbewustzijn.

Basisprincipes :

Elke kind heeft twee basisbehoefes om te kunnen ontwikkelen en leren : 1)een sterk bewustzijn en beheersen van het eigen lichaam als vertrekpunt om wereld te ontdekken en 2)Een rijke mogelijkheid om relaties met anderen aan te gaan en van hen te kunnen leren

*Bewustwording van het lichaam : Het lichaam wordt van daaruit als creatief en expressief instrument gebruikt in bewegingssessies. Beweging is een middel om tot communicatie, aansluiting te komen bij de ander. Het centrum van het lichaam is belangrijk, het leren aanvoelen van een gecoördineerd lichaam.

*Bewustwording van de ruimte : persoonlijke en algemene ruimte

*Bewustwording van de anderen : met -relatie (vertrouwen, relaxatie, zelfvertrouwen),
tegen -elkaar relatie(om zelfzekerheid op te bouwen, concentratie, empathie, sensitiviteit),
samen-relatie (samenwerking).

Good movement teaching. Een sensitieve basishouding betekent het inspelen op initiatieven, reacties en gevoelens . hierdoor ontstaat een klimaat van aanvaarding en veiligheid en vervolgens een gevoel van waardering, succes

Ter illustratie : Bewegingsfragment : kind neemt initiatief en neemt uiteindelijk sessie over, er ontspint een bewegingsdans.

Sensitiviteit is dus erg belangrijk!

Intersubjectiviteit ; korte momenten van gezamenlijke betrokkenheid.

Ontwikkeling van intersubjectiviteit :

*Ontluikende intersubjectiviteit, vanaf geboorte =fysieke betrokkenheid in gezamenlijke synchronisatie van gedragspatronen en vitaliteitsaffecten

*Fysieke intersubjectiviteit, van 2-3 maanden = fysieke betrokkenheid in reciproke uitwisseling van gedragspatronen en vitaliteitsaffecten. The present moment (Stern), shared present moment

*Existentiele intersubjectiviteit, van 8-10 maanden=concrete en affectieve betrokkenheid in een reciproke uitwisseling van intenties, gevoelens, objecten

*Symbolische intersubjectiviteit, van 13-15 maanden=mentale betrokkenheid in een reciproke uitwisseling van linguïstische en symbolische betekenis

HET VERLANGEN VERLANGD TE WORDEN is van primordiaal belang ;

De erkenning die de ouder ervaart bij het kind zet aan tot verdere zorg voor het kind en meer interesse in het kind en omgekeerd : vroege interactiecontext

4) Martine Van Puyvelde : Tonale synchroniciteit

1) theoretisch luik over tonale en affectieve synchroniciteit. Er is sprake van een relatie in de tijd tussen twee gebeurtenissen (Gelijktijdig/sequentieel.) Er kan dus Match en Mismatch zijn tussen ouder en kind. Het belangrijkste is het **herstellen** van mismatch

Affectieve en tonale synchroniciteit ; de spraak van moeder is erg belangrijk! 'motherese'.
Universeel : iedereen die tegen baby praat past spraak aan : 'muzikale spraak'. De moeder-baby dialoog heeft muzikaal karakter.

We kunnen hierbij verwijzen naar Pythagoras die spreekt over consonantie-dissonantie : de verhouding tussen twee toonhoogtes bepaalt onze perceptie. Subklanken in een toon hebben vaste verhoudingen ten opzichte van basisklank.

In laboratoria worden de herz-verhoudingen tussen moeders en baby's klanken bekeken. Er wordt gelet op wat affectief gebeurt wanneer er consonantie is op tonaal niveau. Er wordt gezien dat moeder en baby naar een match gaan tijdens die synchrone momenten, er is dus herstel van affectieve afstemming op micro niveau.

=>dit gegeven is belangrijk voor muziektherapie : muziek kan een herstellende functie hebben.

-Moeders en baby samen in groep : Door taal van muziek te gebruiken, kan baby als co-therapeut ingezet worden. Moeder leert haar baby op een nieuwe manier te ontdekken. Het cognitieve wordt uitgeschakeld doordat ze niet mogen spreken. De moeders delen in het hier en nu gezamenlijke ervaringen met hun baby en met de anderen. Er groeit zelfvertrouwen bij baby's en bij moeders. Baby's krijgen gevoel van 'agency'. In de namiddag komen de moeders alleen : en is het doel van contact te maken met moeilijke thema's die op dat moment leven, energie en intrinsieke kracht gaan opzoeken, omgaan met aanraking, afwisseling tussen rust en levendigheid, en er wordt samen gewerkt aan een persoonlijk liedje.

-Vanuit de nabespreking komt naar voren dat moeders de sessies alleen beleven als momenten waarop ze hun zorgen kunnen vergeten, een moment voor zichzelf, zonder de baby. De sessies met baby's worden voor moeders ervaren als momenten waarop ze hun baby op een andere manier zien dan dat ze gewend zijn.

5) Sensorische informatieverwerking : Mieke Roelands en Veerle Van den Noortgate

Zie slides

Nieuwe indeling sensorische informatieverwerkings problemen :

-sensorische modulatiestoornis : sensorische over/onder reactiviteit of sensorisch hongergedrag

-sensorische discriminatiestoornis

-sensorische motorische stoornis (houdingsstoornis,
dyspraxie)

Ter illustratie : Casus materiaal Veerle Van De Noortgate

Sensorische integratie en modulatie is de doorsnede van actie, aandacht, affect en arousal.

Zelfregulatie omvat dit alles

6) Tine Missinne : dans-en bewegingstherapie als ondersteunende methodiek

voor het bevorderen van een veilige gehechtheidsrelatie tussen ouders en kinderen

met verstandelijke beperking

Emotionele beschikbaarheid ; hoe manifesteert emotionele beschikbaarheid zich in danstherapie?

Zie slides